

Dette papir er udarbejdet til brug som baggrund inden for rammerne af "Politi mod Terror"

Moskéer i Danmark

Sammenfatning:

- Moské-landskabet i Danmark er mangfoldigt, og det er derfor vanskeligt at give et entydigt billede af moskéerne.
- De fleste moskéer i Danmark er uproblematisk i forhold til radikaliserings og terror.
- Enkelte miljøer i og omkring moskéerne har spillet og kan fortsat spille en rolle i forhold til rekruttering og radikaliserings.
- Erfaringsmæssigt har de grupper af radikaliserede muslimer, der ønsker at bruge voldelige midler, i mange tilfælde bevæget sig væk fra de officielle moskéer og dannet egne studiekredse.

Indledning

Det danske moske-landskab er politisk og religiøst fragmenteret og er således ikke en entydig størrelse. Langt de fleste danske moskéer spiller så vidt vides ingen rolle i relation til terror, og der opfordres generelt ikke til voldelig kamp i de danske moskéer.

Moskéer rundt omkring i Europa har dog i en række tilfælde dannet ramme for, at radikale islamister har rekrutteret og radikaliseret personer i og ved moskéerne.

Der findes også i Danmark eksempler på, at radikale islamister har haft deres gang i en moské og i enkelte tilfælde benyttet pågældende moskés lokaliteter til at mødes i.

Moskémiljøer i Danmark

Der anslås at være omkring 115 moskéer i Danmark. Der er stor forskellighed i de danske moskéers størrelse, menighedernes sammensætning, aktivitetsniveau, teologi og hvad angår tilknyttede imamer. I nogle moskéer prædikes der både om politiske og religiøse emner, mens der i andre udelukkende prædikes om moralske og religiøse emner.

En undersøgelse¹ af moskémiljøer i Danmark viser, at det kun er en tredjedel af Danmarks muslimer, der anvender moskéen regelmæssigt.

Moskéens funktion

Moské er det danske ord for *masdjid* (stedet hvor man kaster sig ned i bøn). Det er pålagt muslimer at bede fem gange om dagen, men det pålægges ikke en muslim at udføre sin bøn i moskéen, dog bortset fra deltagelse i fredagsbønnen².

Derudover danner moskéerne ramme om en række andre aktiviteter. De kan fungere som samlingssted, hvor man mødes, taler og slapper af. Derudover kan de danne rammen om undervisning i religiøse tekster og sprog. Parallelt med moskéerne ses der også i Danmark eksempler på, at bedesteder og studiekredse finder sted i privat regi og i en lukket kreds.

¹ Kühle, Lene "Moskéer i Danmark – islam og muslimske bedesteder" Forlaget Univers 2006

² Fredagsbønnen indeholder dels den almindelige bøn og en prædiken, *khutbaen*, hvor forskellige emner kan blive berørt.

De fysiske rammer for moskéer i Danmark er meget forskellige. En moské kan eksempelvis være etableret i gamle fabriksbygninger, i kælderlokaler, i kulturhuse eller i lokaler tilknyttet islamiske friskoler. Indretningen af en moské varierer, typisk er moskéen indrettet med mange gulv- og bedetæpper. Bederetningen mod Mekka er markeret ved en lille speciel bede niche, Mihrab. Imamen placerer sig typisk ved siden af Mihrab under bønnen. Moskéen er kønsopdelt enten ved, at der er etableret en særlig afdeling for kvinder eller ved, at kvinderne er placeret bag mændene.

Før man går ind i en moské, skal man tage sine sko af. Hvis man er muslim og skal udføre bøn, skal ansigt, hænder og fødder vaskes. Der er ofte placeret et vaskested umiddelbart i nærheden af indgangen.

Religiøse handlinger såsom indgåelse af ægteskab og begravelsesceremonier foregår typisk ikke i moskéen.

Typer af moskéer

Moské-miljøer er teologisk set opdelt i to hovedretninger inden for islam; den shiitiske og den sunnitiske retning. I Danmark er 20 pct. shiitisk og ca. 80 pct. sunnitisk. Inden for disse to hovedretninger kan moskéerne inddeles i flere typer, som har betydninger for moskéens organisering, den retning der prædikes i moskéen og de aktiviteter der forbindes hermed.

Den globale terrortrussel stammer hovedsageligt fra netværk og grupper, der bekender sig til forskellige former for en ekstrem ideologi indenfor sunni-islam. Denne globale tendens understreges i Danmark af, at de personer, der er sigtet for enten at opfordre til terror eller planlægge terror alle er sunnimuslimer.

De danske moskéer kan for overblikkets skyld inddeles i tre hovedkategorier:

Den *første kategori* er typisk placeret i større byer som København, Odense og Århus og er kendetegnet ved at have fast tilknyttede imamer, som er religiøst uddannede og i øvrigt ofte karismatiske og dermed i stand til at tiltrække sig store menigheder. Imamerne i disse moskéer har en stor grad af autoritet og formår at

tegne moskéens profil både udadtil og indadtil. Imamerne fra disse moskéer konsulteres ofte af andre moskéers menigheder og kan dermed også have indflydelse på, hvad der prædikes i andre moskéer.

Aktivitetsniveauet i disse moskéer er ofte højt, og miljøet omkring moskéerne favner bredt med en menighed sammensat på tværs af sproglige og etniske skel. Samtidig er der i disse moskéer en stor grad af diversitet i religiøsitet, fortolkninger og politiske standpunkter. Det er ofte disse moskéer, der tiltrækker unge muslimer, som søger en stærkere islamisk identitet samt danske konvertitter, idet det høje aktivitetsniveau og graden af autoritet, som moskéerne nyder, kan være attraktivt.

I Danmark har der fra midt i 90'erne været flere eksempler på, at der fra denne type moskéer er blevet prædikeret radikale budskaber. Dette kan betyde, at der i og omkring moskéen kan være grobund for etablering af radikale miljøer.

Generelt har tendensen dog både i Danmark og resten af Europa været, at de grupper af muslimer, der ønsker at bruge voldelige midler, ofte har bevæget sig væk fra de etablerede moskéer. De har tit dannet egne studiekredse i nogle tilfælde med den begrundelse, at budskabet, som blev prædikeret i moskéen ikke var radikalt nok og/eller fordi de ønskede at mødes mere i det skjulte.

Den *anden kategori* af moskéer, som er den mest udbredte i Danmark, er kendetegnet ved at være opdelt efter etnicitet og sprog. Hovedgrupperne er hhv. arabiske, tyrkiske, pakistanske og somaliske moskéer. Disse moskéer er også kendetegnet ved, at det sociale og nationale aspekt spiller en væsentlig rolle, mens det religiøse aspekt ofte spiller en mindre rolle. Der er typisk ikke en religiøst uddannet imam fast tilknyttet. Den fungerende imam har derfor ofte en mindre omfattende viden om islam. Generelt er aktivitetsniveauet lavt i denne type af moskéer.

En *tredje kategori* af moskéer kendetegnes ved, at en udenlandsk organisation eller stat står bag. Dette er ofte styrende for den teologiske profil, som prædikes i moskéen. Det kan for eksempel være de statsstøttede tyrkiske moskéer, hvor den tyrkiske stat er med til at definere den teologiske retning ved blandt andet at støtte udvalgte imamer.

Imamens rolle

Imam er i en sunnitisk sammenhæng en betegnelse for den person, der leder de daglige bønner, og som ofte er den, der konsulteres i religiøse og familiemæssige anliggender. Imam er imidlertid ikke en beskyttet titel, og imamer har ikke nødvendigvis en religiøs uddannelse. Imamens autoritet forstærkes imidlertid ofte af vedkommendes religiøse indsigt samt personlige gennemslagskraft. Det skønnes, at der er omtrent 70 uuddannede imamer i Danmark og ca. 15 uddannede imamer. Dertil kommer ca. 30 imamer på forkyndervisum³. Imamen er dog langt fra den eneste religiøse autoritet, selvom imamen ofte sammen med moskéens bestyrelse og rådgivende forsamling (den såkaldte *majlis al-shura*) spiller en central rolle i at tegne moskéens profil udadtil.

En imams synlighed i medierne er ikke altid ensbetydende med, at han nyder autoritet i muslimske kredse eller er repræsentativ for disse kredse.

Gæsteimamer fra ind- og udland anvendes i mange moskéer, men i udpræget grad i den tredje kategori af moskéer. Gæsteimamernes ideologiske og teologiske synspunkter er ikke altid i overensstemmelse med værtsmoskéens teologiske linie. Brugen af udenlandske gæsteimamer har dog været faldende på grund af de strammere visumregler i de senere år.

ooOoo

Generelt synes moskéer i Danmark ikke at spille en afgørende rolle i relation til opfordring eller planlægning af terror. Det har dog i konkrete sager vist sig, at radikaliserede unge også i Danmark har været tilknyttet et bestemt moskémiljø.

Moskéerne benyttes ofte af en bred skare af muslimer og er derfor et naturligt udgangspunkt for personer eller grupper, der ønsker at rekruttere nye tilhængere til militant ekstremisme. Erfaringsmæssigt har denne rekruttering og radikalisering dog som oftest fundet sted uden imamens, moskébestyrelsens og menighedens viden.

³ Kühle, Lene "Moskéer i Danmark – islam og muslimske bedesteder" Forlaget Univers 2006

Det er imidlertid vigtigt at være opmærksom på, at der særligt i moskéer i provinsen kan være mange forskellige synspunkter repræsenteret under samme tag, hvilket reelt betyder, at radikale/militante synspunkter kan være til stede side om side med moderate synspunkter.